

โรคหลอดเลือดแดงที่ขาตีบตัน

หมายถึง ภาวะที่หลอดเลือดแดงมีการตีบแคบ หรืออุดตัน ทำให้ร้อยละที่อยู่ส่วนปลายกว่าส่วนที่ตีบตัน มีเลือดไปเลี้ยงไม่เพียงพอก่อให้เกิดอาการของขาขาดเลือด

สาเหตุ

1. ผนังหลอดเลือดแดงมีแผ่นไขมันและ/หรือหินปูนพอกหนาตัวขึ้น จนทำให้รูตรงกลางตีบแคบลง
2. ภาวะลิ้มเลือดหลุดจากหัวใจหรือหลอดเลือดแดงใหญ่ในช่องอกหรือช่องท้องมาอุดตันที่หลอดเลือดแดงส่วนปลายที่ขา

อาการ

- **ชนิดเฉียบพลัน** เกิดขึ้นภายใน 2 สัปดาห์ ผู้ป่วยมักมีอาการปวดขาขึ้นมาทันทีทันใด ปวดตลอดเวลาแม้ในขณะที่พัก อาจมีอาการเหน็บชาและอาจตรวจพบผิวหนังซีด เย็น กล้ามเนื้ออ่อนแรงและคลำชีพจรที่ข้อเท้าไม่ได้
- **ชนิดเรื้อรัง** เกิดขึ้นนานกว่า 2 สัปดาห์ ผู้ป่วยอาจมีอาการปวดขาเวลาเดิน บางรายมีอาการปวดเท้ามากขณะพักโดยเฉพาะเวลากลางคืน อาจตรวจพบเท้ามีสีคล้ำลง ผิวหนังรอบแผลมีสีดำ ตรวจคลำชีพจรที่ข้อเท้าไม่ได้ ผิวหนังเย็น ซีด และนิ้วเท้าเน่าตายแผลเรื้อรังที่ไม่หาย

การรักษา

- **ชนิดเฉียบพลัน** การผ่าตัดขจัดลิ้มเลือด

- **ชนิดเรื้อรัง** การผ่าตัดเปลี่ยนทางเดินหลอดเลือดแดง และการรักษาผ่านทางสายสวนหลอดเลือดแดง

การปฏิบัติตัวก่อนผ่าตัด

1. งดสูบบุหรี่และฝึกร่างกายอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับปอดหลังผ่าตัด
2. งดอาหารและน้ำดื่มหลังเที่ยงคืน หรืออย่างน้อย 6 ชั่วโมงก่อนการผ่าตัด
3. พักผ่อนให้เพียงพอ ลดความวิตกกังวล
4. รับฟังข้อมูลการผ่าตัดพร้อมทั้งเซ็นชื่อยินยอมรับการรักษาโดยการผ่าตัด
5. เตรียมความพร้อมร่างกายและผิวหนังโดยเฉพาะบริเวณที่จะทำการผ่าตัด
6. สอบถามเจ้าหน้าที่เมื่อมีข้อสงสัย

การปฏิบัติตัวหลังผ่าตัด

1. นอนราบ งอขาได้เล็กน้อย
2. สังเกตอาการผิดปกติ เช่น ปวดขารุนแรง ผิวหนังซีด เย็น รู้สึกเหน็บชา ไม่มีแรง คลำชีพจรที่ข้อเท้าไม่ได้ ให้รีบแจ้งพยาบาล/แพทย์ทันที
3. ดื่มน้ำมากๆ โดยเฉพาะกรณีได้รับการฉีดสารเพิ่มความคมชัดระหว่างการถ่ายภาพรังสี เพื่อช่วยเร่งการขับสารดังกล่าวออกจากร่างกาย
4. ฝึกดูดซูดอุปกรณ์/เครื่องช่วยขยายปอด ก่อนผ่าตัด โดยฝึกสูดลมหายใจ เข้า- ออก ให้ลึก เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการหายใจหลังผ่าตัด
5. ไม่วางกระเป๋าน้ำร้อนบริเวณที่ผ่าตัด
6. ห้ามใส่ผ้าอ้อมสำเร็จรูปและห้ามวางสายสวน

ปัสสาวะผ่านบริเวณแผลผ่าตัดที่ขาหนีบ และช่องท้อง เพราะอาจทำให้อุจจาระหรือปัสสาวะมาปนเปื้อนบริเวณแผลผ่าตัด อันอาจก่อให้เกิดการติดเชื้อของแผลผ่าตัดชั้นรุนแรง จนอาจทำให้เสียชีวิตได้

7. แจ้งพยาบาลทราบทันที ที่ท่านมีอาการปวดแผลหรือปวดขาหลังผ่าตัด

การดูแลตนเองขณะอยู่บ้าน

1. งดสูบบุหรี่โดยเด็ดขาด
2. ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด ระดับความดันโลหิต และระดับไขมันในเลือดให้อยู่ในเกณฑ์ปกติ ในรายที่เป็นโรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูงหรือระดับไขมันในเลือดสูงโดยลำดับ
3. หลีกเลี่ยงอาหารที่มีรสหวานจัด รสเค็มจัดและปริมาณไขมันสูง
4. ไม่นั่งไขว่ห้างเพราะจะทำให้เลือดไหลเวียนไม่สะดวก
5. ออกกำลังกายเป็นประจำสม่ำเสมอ อย่างต่อเนื่อง ครั้งชั่วโมงต่อวัน อย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 ครั้ง
6. ควบคุมน้ำหนักให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน
7. รับการตรวจสุขภาพประจำปี หลีกเลี่ยงปัจจัยต่างๆ ที่เป็นสาเหตุของการเกิดโรคหลอดเลือดแดงส่วนปลายอุดตัน เพราะสามารถเกิดซ้ำได้อีก แม้จะได้รับการรักษาแล้ว
8. ทำจิตใจให้สบายหลีกเลี่ยงภาวะเครียด

การปฏิบัติตัวขณะรับประทานยาต้านการ แข็งตัวของลิ่มเลือด/เกล็ดเลือด

1. รับประทานยาตามคำสั่งการรักษา
2. ถ้าลิ่มรับประทานยามือใดมือนึงภายใน 12 ชั่วโมง สามารถรับประทานยามือที่ลิ่มได้ทันที
3. ถ้าลิ่มรับประทานยาเกิน 12 ชั่วโมง ไม่ควร รับประทานยามือที่ลิ่ม แต่สามารถรับประทานยา มือต่อไปตามปกติในเวลาและขนาดเท่าเดิม
4. ถ้ามีเลือดออกตามไรฟัน อุจจาระมีสีดำ บาดแผล มีเลือดออกมาก ผิวหนังมีจุดจ้ำเลือด ปัสสาวะ สีเข้ม ให้หยุดรับประทานยาและควรมาพบ แพทย์ทันที
5. ถ้าถอนฟันต้องแจ้งแพทย์หรือทันตแพทย์ทุกครั้ง ว่ากำลังรับประทานยาต้านการแข็งตัวของเลือด/ เกล็ดเลือด
6. รับการตรวจตามแพทย์นัดทุกครั้ง เพื่อเจาะเลือด ดูระดับยาในเลือด และปรับขนาดของยา
7. ไม่ควรซื้อยามารับประทานเอง แต่ควรมาพบแพทย์ เมื่อยาหมดก่อนกำหนด

การป้องกันการเกิดบาดแผลและการลุดลาม ของแผลบริเวณเท้า

กรณีไม่มีแผลที่เท้า

1. ดูแลสุขภาพเท้าโดย ล้างเท้าให้สะอาด เช็ดให้แห้ง โดยเฉพาะซอกนิ้ว เนื่องจากโรคนี้นักเกิดแผลบริเวณ เท้าซึ่งเสี่ยงต่อการติดเชื้อได้ง่าย

2. สวมรองเท้าที่เหมาะสม ไม่คับหรือหลวมเกินไป ไม่ควรเดินเท้าเปล่า เพราะจะทำให้เกิดแผลได้
3. ระวังระวังการตัดเล็บ โดยเฉพาะบริเวณงูมูกเล็บ ซึ่งไม่ควรตัด เนื่องจากอาจทำให้เกิดบาดแผลอักเสบ ติดเชื้อ

กรณีมีแผลที่เท้า

1. ห้ามแผลเปียกน้ำจนกว่าแพทย์จะอนุญาต
2. มารับการทำความสะอาดแผลหรือตัดไหมตามที่ แพทย์นัดที่ ร.พ ศิริราชหรือสถานพยาบาลที่สามารถ ดูแลแผลได้
3. รีบมาพบแพทย์กรณีที่เกิดบาดแผลใหม่แม้จะเป็นแผล ขนาดเล็ก

จัดทำโดย นางราตรี เจียมสมบัติ และคณะ

งานการพยาบาล ศัลยศาสตร์และศัลยศาสตร์ออร์โธปิดิกส์

ที่ปรึกษา ผศ.นพ.ชุมพล ว่องวานิช

อ.นพ.ดร. ณัฐวุฒิ เสริมสาธณสวัสดิ์

นางสาวสุรินทร์ ทองยิ้ม

สนับสนุนการพิมพ์โดย

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

พิมพ์ครั้งที่ 1

จำนวน 500 ฉบับ

ปี พ.ศ. 2557

รหัสหน่วยงาน NS 07210155762

สงวนลิขสิทธิ์โดย พรบ.การพิมพ์ 2537

โรคหลอดเลือดแดงที่ขาตีบตัน

โครงการสอนสุขศึกษาในหอผู้ป่วย
ฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลศิริราช

SIPI NS1012157